

Sotsiaalkaitseministri määruse nr 65 “Erihoolekandeteenuste rahastamine” muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Sotsiaalkaitseministri 21. detsembri 2015. a määrust nr 65 „Erihoolekandeteenuste rahastamine“ (edaspidi *määrus nr 65*) muudatustega kavandatakse suurendada erihoolekandeteenuste rahastamist ja muuta teenuste maksimaalse maksumuse määrasid alates 1. jaanuarist 2026.a olenevalt teenusest 4,9–17%.

Eelnõuga luuakse täiendav toetusmeede ööpäevaringse erihooldusteenuse uute teenuskohtade loomiseks autismispektrihäirega täisealistele isikutele. Meetme kohaselt kehtib kõrgem maksimaalne maksumus teenuskohale, millele on antud tegevusluba pärast 1. jaanuari 2026. a ja seda makstakse kolm kuud inimese teenusele suunamisest alates esmakordsel teenuskoha täitmisel.

Määruses tehakse muudatused, mille kohaselt ei kaeta alates 1. aprillist 2026.a maksimaalse maksumusega teenust saavate isikute voodipesu soetamise ja hooldamisega seotud kulu – see kulu kaetakse edaspidi isiku omaosaluse arvelt. Lisaks asendatakse määruses olev viide kehtetule tervisekaitsenõuete ministri määrusele viitega uuele elukeskkonna määrusele. Tegemist on tehnilise muudatusega.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi (edaspidi SoM) hoolekande osakonna hoolekandeteenuste poliitikajuht Maarika Tarum (maarika.tarum@sm.ee) ning määruse mõjude osa analüüsi ja statistika osakonna hoolekandepoliitika juhtivanalüütik Marion Rummo (marion.rummo@sm.ee). Määruse rahaliste vahendite analüüsi on teinud Sotsiaalkindlustusameti (edaspidi SKA) erivajadustega inimeste heaolu osakonna erihoolekande ja rehabilitatsiooni talituse juht Lagle Kalberg (lagle.kalberg@sotsiaalkindlustusamet.ee), SKA analüüsitalituse analüütik Kati Karelson (kati.karelson@sotsiaalkindlustusamet.ee).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud SoMi õigusosakonna õigusnõunik Reet Kodu (reet.kodu@sm.ee).

1.3. Märkused

Määruse eelnõu on seotud riigi 2026. aasta riigieelarve seadusega, millega nähakse ette määruse rakendamiseks vajalikud rahalised vahendid. Eelnõu kooskõlastamisele saatmise ajal ei ole 2026. aasta riigieelarve seadus veel vastu võetud.

Eelnõuga muudetakse määruse nr 65 redaktsiooni, mis on Riigi Teatajas avaldatud avaldamismärkega RT I, 28.12.2024, 17.

Eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

Eelnõuga ei kaasne vahetut mõju halduskoormusele.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

SKA 2025. aasta erihoolekandeteenuste eelarve on 50 847 027 eurot (sh üle kantud 2024. aasta jääk summas 4,66 mln eurot). 2025. aasta jooksul riigieelarvest vahendeid ei lisandunud.

Määruse muudatuse eesmärk on tagada erihoolekandeteenuste jätkusuutlikkus ja kvaliteet olukorras, kus teenuseosutajate kulud on kiiresti kasvanud ning praegune rahastus ei kata tegelikke vajadusi.

Alates 1. jaanuarist 2026 suurendab riik erihoolekandeteenuste rahastust keskmiselt 7,6%, sõltuvalt teenusest jääb kasv vahemikku 4,9–17%. Kõige suurem tõus rakendub teenustele, kus kulud ja vajadus on kõige kiiremini kasvanud, näiteks igapäevaelu toetamise teenusele autismispektrihäirega inimesele (17%) ja ööpäevaringsetele teenustele kuni kuueliikmelistes peresarnastes gruppides (13%). Rahastuse kasv aitab hoida ööpäevaringsed teenused avatuna, vähendada järjekordi ja luua eeldused uute teenuskohtade loomiseks. Teenuseosutajatele annab see võimaluse tulla toime kasvavate kuludega, vähendada teenusehindade ja tegelike kulude vahelist lõhet ning hoida kvalifitseeritud töötajaid. Lisaks käivitatakse 2026. aastal uus toetusmeede suurema toe vajadusega inimestele, mille abil luuakse järgmisel kahel aastal kokku 12 uut ööpäevaringset teenuskohta autismispektrihäirega täiskasvanutele.

2026. aasta riigieelarve seadusega (eelnoü) eraldatakse erihoolekandeteenuste baaseelarvesse lisavahendeid kokku 4,16 mln eurot, mis suunatakse erihoolekandeteenuste täiendavasse rahastamisesse. Eesmärk on viia teenuste maksumused tegelike kuludega rohkem kooskõlla. Lisaks rahastatakse „Erihoolekande teenuskohtade reorganiseerimise“ meetme raames 96 reorganiseeritud teenuskohta, sest pärast ümberkorraldamist hakkavad need kohad toimima peresarnastes tegevuskohtades, kus teenuse osutamine on ressursimahukam. Peresarnaste üksuste puhul on vajalik väiksem teenuse saajate arv rühmas ja suurem personalitugi. Sellest tulenevalt on nende teenuse maksumus kõrgem ning vajab täiendavat rahastamist, et tagada teenuse jätkusuutlikkus ja kvaliteet. Erihoolekandeteenuse osutamisel eelistatakse peresarnaseid väiksema mahuga teenusüksusi, kuna need tagavad koduse ja turvalise keskkonna, võimaldavad individuaalset lähenemist ning toetavad teenuse saaja iseseisvuse arengut. Aastatel 2026–2027 toetatakse autismispektrihäirega inimestele 12 uue ööpäevaringse erihooledusteenuse teenuskoha loomist ja täiendavalt 12 ööpäevaringse erihooledusteenuse teenuskoha rahastamist.

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse määrust nr 56.

Paragrahvi 1 punktidega 1 ja 2 muudetakse määruse § 1¹ lõike 4 punkti 3 ja lõike 5¹ punkti 2. Muudatusega jäetakse kogukonnas elamise teenuse, ööpäevaringse erihooledusteenuse ning päeva- ja nädalahoiuteenuse maksimaalse maksumusega kaetavate kulude hulgast välja kulu voodipesule ning selle soetamise ja hooldamisega seotud kulu. Edaspidi kaetakse see kulu teenust saava isiku poolt makstava omaosaluse arvelt. Määruse nr 56 § 1¹ lg 6 punkti 2 kohaselt kaetakse omaosaluse arvelt isiku majutamisega seotud kulud, mida ei ole toodud määruse § 1¹ lõigetes 4 ja 5¹. Seega kui eelnõuga jäävad kulutused voodipesule § 1¹ lõigetest 4 ja 5¹ välja, kuuluvad need kulud katmisele omaosaluse alt, sest tegemist on majutamisega seotud kuludega.

Muudatus jõustub 1. aprillil 2026. a, sest sellest ajast planeeritakse tõsta riigieelarvega ka omaosalust. Senine praktika on olnud tõsta teenuse saaja omaosalust 1. jaanuaril koos uue eelarveaasta algusega. Kuna teenuse saaja sissetulek (töövõimetoetuse päevamäär ja rahvapension) muutub 1. aprillil, on edaspidi mõistlik omaosalustasu korrigeerimine siduda nende muudatustega. Selline lähenemine tagab, et inimene ei pea oma sissetulekust rohkem tasuma. Samuti kehtib endiselt reegel, et inimesele peab peale omaosaluse maksmist alles jääma vähemalt 15% tema sissetulekust ning SKA hüvitab ka edaspidi tasu nende eest, kes omaosalust täies mahus maksta ei jõua.

Paragrahvi 1 punktiga 3 muudetakse määruse § 2 lõiget 1. Muudatuse tulemusena on igapäevaeltu toetamise teenust saada õigustatud isikul õigus saada igapäevaeltu toetamise teenust maksimaalse maksumusega 219 eurot kalendrikuus varasema 206 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 4 muudetakse määruse § 2 lõiget 1¹. Muudatuse tulemusena on autismispektriga täisealisel isikul õigus saada igapäevaeltu toetamise teenust maksimaalse maksumusega 2058 eurot varasema 1759 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 5 muudetakse määruse § 2 lõiget 1². Muudatuse tulemusena on suures mahus hooldust, järelevalvet ja kõrvalabi vajaval raske, sügava, muu täpsustatud või täpsustamata intellektipuudega täisealisel isikul õigus saada igapäevaeltu toetamise teenust maksimaalse maksumusega 80 eurot ööpäevas varasema 75 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 6 muudetakse määruse § 2 lõike 1² punktis 3 ja lõike 1⁴ punktis 3 toodud igapäevaeltu toetamise teenuse osutamise tingimusi. Muudetakse viidet ministri määrusele, millele peab majutuseks kasutatava teenuse osutamise koht magamistoa osas vastama. Määruses toodud viide sotsiaalkaitseministri 21. detsembri 2015. a määruse nr 75 „Tervisekaitsenõuded erihoolekandeteenustele ja eraldusruumile” § 4 lg 3 punktile 1 ja §-le 6 asendatakse viitega sotsiaalministri 12. novembri 2025. a määruse nr 62 „Nõuded elukeskkonnale sotsiaalteenuste osutamisel” § 9 lg 1 punktile 1 ja lõigetele 2–7. Sisulisi suuri muudatusi ei tehta, uue määruse sätted, millele viidatakse, on samasisulised varem kehtinud määrusega. Määruse § 2 lõike 1² punktis 3 ja lõike 1⁴ punktis 3 toodud igapäevaeltu osutamise teenuse osutamine lõpeb ajapikku seoses päeva- ja nädalahoiuteenuse loomisega alates 1. jaanuarist 2025. a. Vastavalt määruse §-le 4⁵ tasutakse viidatud lõigetes reguleeritud igapäevaeltu toetamise teenuse eest veel juhul, kui isikule on suunamisotsus väljastatud enne 1. jaanuari 2025. a.

Paragrahvi 1 punktiga 7 muudetakse määruse § 2 lõiget 1³. Muudatuse tulemusena on suures mahus hooldust, järelevalvet ja kõrvalabi vajaval raske, sügava, muu täpsustatud või täpsustamata intellektihäirega täisealisel isikul õigus saada igapäevaeltu toetamise teenust maksimaalse maksumusega 64 eurot päevas varasema 60 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 8 muudetakse määruse § 2 lõiget 1⁴. Muudatuse tulemusena on suures mahus järelevalvet ja kõrvalabi vajaval mõõduka intellektipuudega täisealisel isikul õigus saada igapäevaeltu toetamise teenust maksimaalse maksumusega 54 eurot ööpäevas varasema 51 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 9 muudetakse määruse § 2 lõiget 1⁵. Muudatuse tulemusena on suures mahus järelevalvet ja kõrvalabi vajaval mõõduka intellektipuudega täisealisel isikul õigus saada igapäevaeltu toetamise teenust maksimaalse maksumusega 43 eurot päevas varasema 41 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 10 muudetakse määruse § 2 lõiget 2. Muudatuse tulemusena on töötamise toetamise teenust saada õigustatud isikul õigus saada nimetatud teenust maksimaalse maksumusega 202 eurot kalendrikuus varasema 190 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 11 muudetakse määruse § 2 lõiget 3, mille kohaselt on toetatud elamise teenust saada õigustatud isikul õigus saada nimetatud teenust maksimaalse maksumusega 317 eurot kalendrikuus varasema 299 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 12 muudetakse määruse § 2 lõiget 4. Muudatuse tulemusena on kogukonnas elamise teenust saada õigustatud isikul õigus saada nimetatud teenust maksimaalse maksumusega 676 eurot kalendrikuus varasema 634 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 13 muudetakse määruse § 2 lõiget 4¹. Muudatuse tulemusena on päeva- ja nädalahoiuteenust saada õigustatud isikul õigus saada nimetatud teenust maksimaalse maksumusega 80 eurot ööpäevas varasema 75 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 14 muudetakse määruse § 2 lõiget 4². Muudatuse tulemusena on päeva- ja nädalahoiuteenust saada õigustatud isikul õigus saada nimetatud teenust maksimaalse maksumusega 64 eurot päevas varasema 60 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 15 muudetakse määruse § 2 lõiget 5. Muudatuse tulemusena on SHS § 101 lõikes 1 nimetatud ööpäevaringset erihooldusteenust saada õigustatud isikul, kes on suunatud nimetatud teenust saada hoolekandeesutusse, kus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust ühes või igas eraldiseisvas hoones korraga rohkem kui 12 isikule, õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 878 eurot kalendrikuus varasema 824 euro asemel. Ööpäevaringset erihooldusteenust saada õigustatud isikul, kes on suunatud nimetatud teenust saada hoolekandeesutusse, kus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust ühes või igas eraldiseisvas hoones kuni 12 isikule, on õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 992 eurot kalendrikuus varasema 926 euro asemel. Ööpäevaringset erihooldusteenust saada õigustatud isikul, kes on suunatud nimetatud teenust saada hoolekandeesutusse, kus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust eraldi toimivates peresarnastes gruppides kuni kümnele isikule, kuid kõige rohkem 30 isikule ühes hoones, on õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 992 eurot kalendrikuus varasema 926 euro asemel. Ööpäevaringset erihooldusteenust saada õigustatud isikul, kes on suunatud nimetatud teenust saada hoolekandeesutusse, kus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust eraldi toimivates peresarnastes gruppides kuni kuuetele isikule, kuid kõige rohkem 30 isikule ühes hoones, on õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 1122 eurot kalendrikuus varasema 992 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 16 muudetakse määruse § 2 lõiget 5¹. Muudatuse tulemusena on autismispektriga täisealisel isikul õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 5983 eurot varasema 5521 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 17 muudetakse määruse § 2 lõiget 6, milles on sätestatud ebastabiilse remissiooniga raske, sügava või püsiva kuluga psüühikahäirega inimesele osutatava ööpäevaringse erihooldusteenuse maksimaalne maksumus. Muudatuse tulemusena on SHS § 101 lõikes 2 nimetatud ööpäevaringset erihooldusteenust saada õigustatud isikul, kes on suunatud nimetatud teenust saada hoolekandeesutusse, kus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust ühes või igas eraldiseisvas hoones korraga rohkem kui 12 isikule, õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 1258 eurot kalendrikuus varasema 1176 euro asemel. Ööpäevaringset erihooldusteenust saada õigustatud isikul, kes on suunatud nimetatud teenust saada hoolekandeesutusse, kus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust ühes või igas eraldiseisvas hoones kuni 12 isikule, on õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 1404 eurot kalendrikuus varasema 1305 euro asemel. Ööpäevaringset erihooldusteenust saada õigustatud isikul, kes on suunatud nimetatud teenust saada hoolekandeesutusse, kus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust eraldi toimivates peresarnastes gruppides kuni kümnele isikule, kuid kõige rohkem 30 isikule ühes hoones, on õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 1404 eurot kalendrikuus varasema 1305 euro asemel. Ööpäevaringset erihooldusteenust saada õigustatud isikul, kes on suunatud nimetatud teenust saada hoolekandeesutusse, kus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust eraldi toimivates peresarnastes gruppides kuni kuuetele isikule, kuid kõige rohkem 30 isikule ühes hoones, on õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 1574 eurot kalendrikuus varasema 1461 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 18 muudetakse määruse § 2 lõiget 6¹, milles on sätestatud äärmusliku abi- ja toetusvajadusega inimestele osutatava ööpäevaringse erihooldusteenuse maksimaalne

maksumus. Muudatuse tulemusena on SHS § 101 lõikes 3 nimetatud ööpäevaringset erihooldusteenust saada õigustatud isikul, kes on suunatud nimetatud teenust saada hoolekandetasutusse, kus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust ühes või igas eraldiseisvas hoones korraga rohkem kui 12 isikule, õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 1372 eurot kalendrikuus varasema 1278 euro asemel. Ööpäevaringset erihooldusteenust saada õigustatud isikul, kes on suunatud nimetatud teenust saada hoolekandetasutusse, kus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust ühes või igas eraldiseisvas hoones kuni 12 isikule, on õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 1603 eurot kalendrikuus varasema 1490 euro asemel. Ööpäevaringset erihooldusteenust saada õigustatud isikul, kes on suunatud nimetatud teenust saada hoolekandetasutusse, kus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust eraldi toimivates peresarnastes gruppides kuni kümnele isikule, kuid kõige rohkem 30 isikule ühes hoones, on õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 1603 eurot kalendrikuus varasema 1490 euro asemel. Ööpäevaringset erihooldusteenust saada õigustatud isikul, kes on suunatud nimetatud teenust saada hoolekandetasutusse, kus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust eraldi toimivates peresarnastes gruppides kuni kuuele isikule, kuid kõige rohkem 30 isikule ühes hoones, on õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 1775 eurot kalendrikuus varasema 1648 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 19 muudetakse määruse § 2 lõiget 7, mille järgi on kohtumäärusega ööpäevaringset erihooldusteenust saada suunatud isikule osutatava ööpäevaringse erihooldusteenuse maksimaalne maksumus 2737 eurot kalendrikuus varasema 2553 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 20 täiendatakse määrust §-ga 2¹.

Lisatava §-ga 2¹ sätestatakse erihooldekandeteenuste maksimaalne maksumus uue teenuskoha loomisel autismispektrihäirega isikule ööpäevaringse erihooldusteenuse osutamisel. Autismispektrihäirega isikul on õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 11 667 eurot kuni kolm kuud, kui teenust osutatakse teenuskohal, millele on antud tegevusluba pärast 1. jaanuari 2026 ja mille teenuse osutamise eest ei ole SKA eelnevalt hüvitanud teenuse osutajale kulusid vähemalt kolm kuud käesoleva lõike alusel. Teenuseosutajale hüvitatakse teenuse osutamise kulud viidatud ulatuses kolme kuu jooksul alates isiku teenusele asumisest. Toetusmeede aitab katta personali koolitamise, keskkonna kohandamise ja vajalike tugisüsteemide loomise kulu. Teenuseosutaja peab tagama, et keskkond vastab sihtrühma vajadustele ning personalil on vajalik väljaõpe ja oskused äärmusliku kahjustava käitumisega inimeste toetamiseks. Toetus motiveerib uusi teenuseosutajaid looma teenuskohti suurema toetusvajadusega sihtrühma jaoks, tagab teenuse järjepidevuse ning vähendab olukordi, kus abivajajad jäävad teenuseta sobiva teenuskoha puudumise tõttu. Meetme rakendamine on ennetav samm, mis tugevdab kogu erihooldekandesüsteemi võimekust ja kvaliteeti.

Tingimuse, mille kohaselt teenuskohal teenuse osutamise eest ei ole SKA eelnevalt hüvitanud teenuse osutamise kulusid vähemalt kolm kuud, kehtestamine on vajalik seetõttu, et juhul, kui esimesena teenusele suunatud isiku eest ei hüvitata kulusid suurema maksimaalse maksumuse ulatuses kolm kuud, siis jätkatakse järgmisena uuele teenuskohale teenusele suunatud isiku eest kõrgemas maksimaalses määras tasumist, aga kokku mitte rohkem kui kolme kuu eest.

Paragrahvis 2 on sätestatud määruse jõustumine 1. jaanuaril 2026. a. Määruse § 1 punkt 6 jõustub üldises korras, sest tegemist on viitega määrusele, mis on juba jõustunud. Määruse § 1 punktid 1 ja 2 jõustuvad 1. aprillil 2026. a, sest sellest ajast alates tõuseb 2026. aasta riigieelarve seaduse kohaselt teenusel olevate isikute makstav omaosalus.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

4. Määruse mõjud

Määruses esitatud muudatused mõjutavad erihoolekandeteenuse osutajaid, teenuse saajaid, erihoolekande töötajaid, SKA-d ning avaliku sektori kulusid ja tulusid. Mõju esineb peamiselt kolmes valdkonnas: sotsiaalne mõju, majanduslik mõju ning mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, kuludele ja tuludele.

4.1. Erihoolekande maksimaalsed maksumused

Erihoolekandeteenuse saajad

Muudatused puudutavad kõiki erihoolekandeteenuse saajaid. 31.09.2025 seisuga sai erihoolekandeteenuseid 6249 inimest 7765 teenuskohal. Erihoolekandeteenuste järjekorras oli 06.10.2025 seisuga 2404 inimest¹.

Muudatus mõjutab erihoolekandeteenuse saajaid kaudselt, kuid oluliselt. Teenuste rahastamise suurendamise eesmärk on tagada teenuseosutajate võimekus pakkuda kvaliteetset teenust, seda nii piisava hulga ja kompetentsete töötajate kui klientide füüsilist ning vaimset heaolu säilitavate ja arendavate teenuste või vahendite abil. Ie pakutavate arengut toetavate teenuste või ning leida kvalifitseeritud töötajaid, kes ka püsivalt tööle jääksid. Kvalifitseeritud ja püsiva personali abil on inimestel võimalik saada kvaliteetsemat teenust, mis aitab kaasa nende seisundi säilitamisele ja/või parandamisele.

Erihoolekandeteenuse pakkujad

Muudatus mõjutab kõiki erihoolekandeteenuse pakkujaid. 2024. aasta lõpu seisuga osutas erihoolekandeteenuseid 232 asutust². Kõigist Eesti ettevõtetest moodustavad need väikese osa.

Erihoolekandeteenuse hinnamuudatuste eesmärk on viia kehtivad teenuste maksumused lähemale kulumudeli hinnale, tagades teenuse jätkusuutlikkuse ja kvaliteedi. 2025. aastal moodustab teenuse maksumus kulumudeli hinnast ligikaudu 76%. Kavandatud muudatused võimaldavad alates 2026. aastast tõsta teenuse rahastamise taset umbes 78%-ni kulumudeli hinnast.

Teenuste rahastamise korrigeerimine loob teenuseosutajatele võimaluse leevendada majanduskulude kasvu mõju, mis on viimastel aastatel oluliselt suurendanud teenuseosutajate kulukoormust. Muudatusel on oluline majanduslik mõju erihoolekandeteenuse pakkujatele, kuna see toetab teenuse kättesaadavust, kvaliteeti ja stabiilsust. Samuti loob muudatus võimaluse maksta töötajatele konkurentsivõimelisemat töötasu, mis on kriitiline kvalifitseeritud tööjõu hoidmiseks ja teenuse kvaliteedi parandamiseks.

Tegevusjuhendajate tööjõukulu moodustab olulise osa teenuse hinnast (kulumudeli kohaselt 2025. aastal ligi 75%). 2024. aasta lõpu seisuga töötas erihoolekandes 2065 teenuse saajatega tegelevat põhitöötajat³. Kõigist tööga hõivatud 15–74-aastastest inimestest (698,6 tuhat) moodustas see Eestis 2024. aastal umbes 0,3%⁴.

Tegevusjuhendajate palka on seni teenuseosutajatel õnnestunud igal aastal tõsta ja tegevusjuhendajate keskmine palk on perioodil 2019–2024 pidevalt kasvanud, sh aastate

¹ SKA, 2025

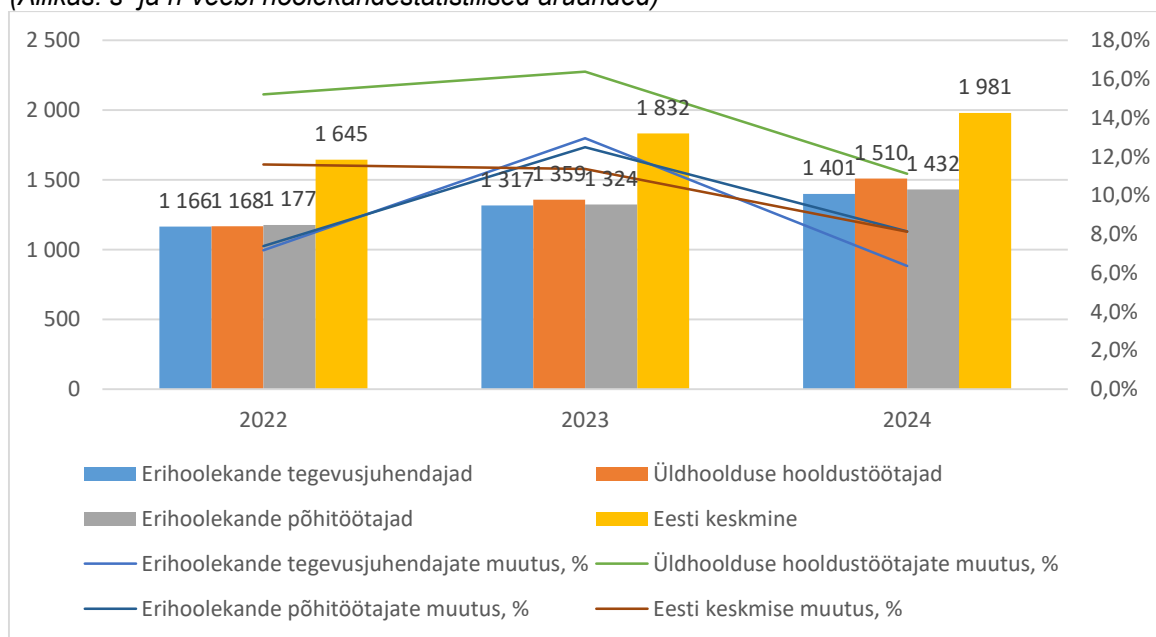
² SKA, 2025. Sotsiaalministeeriumi arvutused riikliku statistika aruandeks.

³ Hooldustöötaja, tegevusjuhendaja, abihoidlustöötaja, õde, sotsiaaltöötaja, huvijuht, muu töötaja.

⁴ Statistikaamet, 2025.

2022 ja 2023 võrdluses kiiremas tempos kui Eesti keskmine palk (vastavalt tegevusjuhendajatel 13%⁵ ja Eesti keskmine 11,4%⁶). Sellegipoolest ei saa tegevusjuhendajate palgaga rahul olla. 2023. aasta ja 2024. aasta võrdluses kasvas Eesti keskmine palk kiiremini kui tegevusjuhendajate palk (vastavalt 8,1%⁷ ja 6,4%⁸). Ka väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse hooldustöötajate keskmine palk kasvas perioodil 2021–2024 kiiremas tempos (3–8 protsenti enam) kui tegevusjuhendajate palk. Samuti kasvas erihoolekande põhitöötajate⁹ palk samal perioodil kiiremas tempos (1,8 protsenti)¹⁰.

Joonis 1. Erihoolekande tegevusjuhendajate ja põhitöötajate, väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse hooldustöötajate ja Eesti keskmise palga kasvu võrdlus perioodil 2021–2024 (Allikas: s- ja h-veebi hoolekandestatistilised aruanded)*

*2024. aasta kohta kajastatakse tegevusjuhendajate, erihoolekande põhitöötajate ja hooldustöötajate oktoobrikuu keskmist palka, mis võib 2024. aasta tulemusi võrreldes varasemaga mõjutada. Varasematel aastatel kajastati aasta keskmist.

Mõju riigiasutustele, avaliku sektori kuludele ja tuludele

Muudatus mõjutab ka avaliku sektori kulusid. 2024. aasta andmetel kulus erihoolekandeteenuste osutamiseks riigieelarvest kokku ligi 51,49 mln eurot¹¹. Kui arvestada, et erihoolekandeteenuste maksimaalseid maksumusi suurendatakse 1. jaanuarist rakenduva muudatuse tulemusel olenevalt teenusest 4,9–17,0%, kasvab muudatuse jõustumise järel riigieelarveliste vahendite kasutamine. Riigieelarves on kate selleks planeeritud. Tegemist on kogu riigieelarve kulude-tulude mõttes väheolulise mõjuga. Täpsemalt on kulud toodud peatükis 5.

4.2. Isiku omaosaluse kulud

Alates 1. aprillist 2026. aastal katavad kogukonnas elamise teenuse, ööpäevaringse erihooldusteenuse ning päeva- ja nädalahooldusteenuse saajad voodipesu soetamise ja

⁵ SKA, 2025.

⁶ Statistikaamet, 2025.

⁷ Samas.

⁸ SKA, 2025.

⁹ 2024. aastal hooldustöötaja, tegevusjuhendaja, abihooldustöötaja, öde, sotsiaaltöötaja, huvijuht, muu töötaja. Varasematel aastatel lisaks logopeed, eripedagoog, psühholoog, kutsenõustaja, psühhoterapeut, füsioterapeut, tegevusterapeut, arst.

¹⁰ SKA, 2025.

¹¹ SKA, 2025

hooldamisega seotud kulud ise, läbi isiku omaosaluse. Varasemalt kaeti need kulud teenuse maksimaalsest maksumusest. Muudatusel on mõju teenuse saajate ja nende lähedaste toimetulekule, kuid vähesel määral, kuivõrd lisanduv kulu ei ole suur. Samuti arvestatakse, et omaosaluse suurenemine toimuks kooskõlas teenuse saaja sissetuleku (peamiselt töövõimetoetuse päevamäär ja rahvapension) kasvuga, et vähendada hinnakasvu mõju sihtrühmale. Ebasoovitavat mõju vähendab ka endiselt kehtiv reegel, et inimesele peab peale omaosaluse maksmist alles jääma vähemalt 15% tema sissetulekust ning SKA hüvitab omaosaluse nende inimeste eest, kes seda täies mahus tasuda ei jõua.

Muudatusel on vähene mõju ka riigieelarvele. Täna moodustavad voodipesu soetamise ja hooldamisega seotud kulud SKA hinnangul umbes 0,8% teenuskoha kuumaksumusest. Edaspidi on võimalik voodipesu soetamise ja hooldamisega seotud kogukonnas elamise teenuse, ööpäevaringse erihooldusteenuse ning päeva- ja nädalahoiuteenuse maksimaalsete maksumuste eelarvest katta veidi suuremas osas teenuse saajatega seotud kulusid, millel on kaudne positiivne mõju ka teenuse saajatele endale.

4.3. Autismispektrihäirega isiku ööpäevaringne erihooldusteenus

Muudatusel on mõju teenuse saajatele, kuna toetusmeetme eesmärgiks on katta autismispektrihäirega isiku teenuskoha ettevalmistamise kulud ja teenuse vajajal on seeläbi suurem võimalus teenusele saada. Aastatel 2026–2027 toetatakse autismispektrihäirega inimestele 12 uue ööpäevaringse erihooldusteenuse teenuskoha loomist. Kõigist tänastest teenuse vajajatest moodustavad nad väikese, kuid olulise osa. 26.11.2025 seisuga on antud teenuse järjekorras 32 inimest. Selleks, et teenuskohtade kasutus oleks efektiivsem, seatakse nõue, et juhul kui esimesena teenusele suunatud isiku eest ei hüvitata kulusid suurema maksimaalse maksumuse ulatuses kolm kuud, siis jätkatakse järgmisena uuele teenuskohale suunatud isiku eest kõrgemas maksimaalses määras tasumist. Kokku mitte rohkem kui kolme kuu eest.

Samuti on muudatusel mõju neile teenusepakkujatele, kellel oleks huvi teenuskohti luua, kuid kes ei ole seda täna rahaliste võimaluste puudumisel saanud teha. Toetusmeede aitab katta personali koolitamise, keskkonna kohandamise ja vajalike tugisüsteemide loomise kulu.

Muudatusel on mõju ka riigieelarve kuludele ja tuludele. 2026. aastal kulub autismispektrihäirega isikutele kuue täiendava koha loomiseks SKA hinnangul veidi üle 200 000 euro (kohad luuakse aasta keskel). 12 koha maksumus aastast koos lisanduva toetusmeetmega on 2028. aastast alates ligi 836 000 eurot. Tegemist on kogu riigieelarve kulude-tulude mõttes väheolulise mõjuga.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse muudatuste eesmärk on tagada erihooldekandeteenuste jätkusuutlik rahastamine, arvestades teenuseosutajate kasvavaid kulusid. Muudatused võimaldavad suurendada teenuste rahastust, luua eeldused täiendavateks teenuskohtadeks ja parandada teenuse kättesaadavust. Määruse rakendamiseks eraldatakse 2026. aasta riigieelarve seadusega lisavahendeid summas 4,16 mln eurot. Muudatused aitavad teenuseosutajatel tulla toime järjest suurenevate kuludega.

Tabel 1. Erihooldekandeteenuste hetkel kehtivad ja alates 01.01.2026 kehtima hakkavad maksimaalsed maksumused ühes kuus ning maksumuste kasvuprotsent (Allikas: SKA)

Teenuse	Kehtiv teenuse maksimaalne maksumus, €	Teenuse maksimaalne maksumus alates 01.01.2026, €	Maksumuse kasv (praegu vs. 01.01.2026), %
Igapäeaelu toetamise teenus	206	219	6,3

Teenus	Kehtiv teenuse maksimaalne maksumus, €	Teenuse maksimaalne maksumus alates 01.01.2026, €	Maksumuse kasv (praegu vs. 01.01.2026), %
Igapäevaelu toetamise teenus (pideva ja intensiivse äärmuslikult kahjustava käitumisega autistid)	1759	2058	17
Igapäevaelu toetamise teenus suures mahus hooldust, järelevalvet ja kõrvalabi vajavale raske, sügava, muu täpsustatud või täpsustamata intellektihäirega täisealisele inimesele	75/ööpäev; 51/päev; kokku 1725 eurot 23 ööpäeva eest maksimaalselt	80/ööpäev; 54/päev; kokku 1840 eurot 23 ööpäeva eest maksimaalselt	6,7 (arvestades 23 ööpäeva maksimaalset maksumust)
Igapäevaelu toetamise teenus suures mahus järelevalvet ja kõrvalabi vajavale mõõduka intellektihäirega täisealisele inimesele	51/ööpäev; 41/päev; kokku 1173 eurot 23 ööpäeva eest maksimaalselt	54/ööpäev; 43/päev; kokku 1242 eurot 23 ööpäeva eest maksimaalselt	5,9 (arvestades 23 ööpäeva maksimaalset maksumust)
Päeva ja- nädalahoiuteenus	75/ööpäev; 60/päev; kokku 1725 eurot 23 ööpäeva eest maksimaalselt	80/ööpäev; 64/päev; kokku 1840 eurot 23 ööpäeva eest maksimaalselt	6,7
Töötamise toetamise teenus	190	202	6,3
Toetatud elamise teenus	299	317	6,0
Kogukonnas elamise teenus	634	676	6,6
Ööpäevaringne erihoooldusteenus	824	878	6,6
Ööpäevaringne erihoooldusteenus (kuni 10 või 12 inimest üksuses)	926	992	7,1
Ööpäevaringne erihoooldusteenus (kuni 6 inimest üksuses)	992	1122	13,1
Ööpäevaringne erihoooldusteenus (pideva ja intensiivse äärmuslikult kahjustava käitumisega autistid)	5521	5983	8,4
Ööpäevaringne erihoooldusteenus äärmusliku abi- ja toetusvajadusega isikule	1278	1372	7,4
Ööpäevaringne erihoooldusteenus äärmusliku abi- ja toetusvajadusega isikule (kuni 10 või 12 inimest üksuses)	1490	1603	7,6
Ööpäevaringne erihoooldusteenus äärmusliku abi- ja toetusvajadusega isikule (kuni 6 inimest üksuses)	1648	1775	7,7
Ööpäevaringne erihoooldusteenus ebastabiilse remissiooniga isikule	1176	1258	7,0

Teenus	Kehtiv teenuse maksimaalne maksumus, €	Teenuse maksimaalne maksumus alates 01.01.2026, €	Maksumuse kasv (praegu vs. 01.01.2026), %
Ööpäevaringne erihooldusteenus ebastabiilse remissiooniga isikule (kuni 10 või 12 inimest üksuses)	1305	1404	7,6
Ööpäevaringne erihooldusteenus ebastabiilse remissiooniga isikule (kuni 6 inimest üksuses)	1461	1574	7,7
Ööpäevaringne erihooldusteenus kohtumäärusega hoolekandetasutusse paigutatud isikule	2553	2737	7,2

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2026. a, kui algab uus eelarveaasta.

Määruse § 1 punkt 6 jõustub üldises korras. Määruse § 1 punktid 1 ja 2 jõustuvad 1. aprillil 2026. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Linnade ja Valdade Liidule, MTÜ-le Eesti Sotsiaalasutuste Juhtide Nõukoda, MTÜ-le Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liit, Eesti Tegevusjuhendajate Liidule ja Eesti Puuetega Inimeste Kojale.